

Problemy współpracy rad nadzorczych z biegłymi rewidentami

Leszek Dubicki
30 maja 2011 r.

Istniejący model współpracy (1)

- Rada nadzorcza/Komitet audytu: przedstawiciele akcjonariuszy, których głównym zadaniem jest ocena działalności zarządu przedsiębiorstwa z punktu widzenia zapewnienia jego rozwoju w interesie właścicieli (akcjonariuszy)
- Audytor/biegły rewident: niezależny ekspert, którego zadaniem jest, co do istoty, zweryfikowanie metodą testową, czy sporządzane przez zarząd sprawozdania finansowe przedstawiają jasno i rzetelnie wynik finansowy oraz sytuację majątkową przedsiębiorstwa

Istniejący model współpracy (2)

- Rada nadzorcza/Komitet audytu wybierają biegłego rewidenta i określają wysokość wynagrodzenia za badanie, terminy wykonania badania i inne warunki umowy o badanie sprawozdań finansowych
- Rada nadzorcza i audytor współpracują z zarządem w celu wykonania swoich zadań
- Zadania stawiane przed radą nadzorczą i audytorem są zbieżne: kontrola działalności zarządu, krytyczna ocena jego działań, wyczulenie na podejmowane ryzyka, zapewnienie przejrzystości i wiarygodności sprawozdań finansowych

Rzeczywistość

- Spadek zaufania po skandalach księgowych i kryzysie finansowym
- Krytyczna analiza czynników zakłócających efektywność funkcjonowania modelu współpracy

Cel badania sprawozdań finansowych

Ustawa o rachunkowości, art. 65, ust. 1:

„Celem badania sprawozdania finansowego jest wyrażenie przez biegłego rewidenta pisemnej opinii wraz z raportem o tym, czy sprawozdanie finansowe jest zgodne z zastosowanymi zasadami (polityką) rachunkowości oraz czy rzetelnie i jasno przedstawia sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy badanej jednostki.”

Realizacja celu badania przez audytora

- Opracowanie procedur badania w zależności od dokonanej oceny ryzyka
- Procedury badania obejmują: zakres badania oraz rodzaj i szczegółowość testów
- Ocena ryzyka: na podstawie znajomości rynku, branży, dostępnych informacji na temat badanego podmiotu, rozmów z kierownictwem tego podmiotu

Zasada istotności

Audytor stosuje zasadę istotności:

- Nie ma na celu zweryfikowania wszystkich operacji gospodarczych i zapisów księgowych
- Nie ma na celu skorygowania wszystkich błędów
- Ma na celu wykrycie istotnych nieprawidłowości, mogących zniekształcić rzetelność i jasność sprawozdania finansowego, które mogłyby wprowadzić w błąd jego czytelnika, dysponującego odpowiednią wiedzą księgową

Komunikacja z członkami rady nadzorczej przed przystąpieniem do badania

Audytor, w celu określenia procedur badania na podstawie oceny ryzyka, oczekuje od przedstawicieli władz spółki dostępności i otwartości, aby uzyskać informacje odnośnie ich zrozumienia:

- Obszarów ryzyka
- Polityki rachunkowej stosowanej przez badany podmiot
- Interpretacji zawartych umów
- Kontroli wewnętrznej
- Problemów podatkowych

Rzeczywistość: oczekiwania dotyczące celu badania

Biegły rewident jako:

- Policjant?
- Doradca?
- Strateg?
- Ekspert?
- Buchalter?
- Czarnoksiężnik?

Rzeczywistość: Komunikacja z audytorem

Obawy i nawyki:

- Tajemnica przedsiębiorstwa
- Wysokość wynagrodzenia za badanie
- Konflikt z zarządem
- Tworzenie złego wizerunku spółki
- Kto komu ma przekazywać informacje?

Członek komitetu audytu: zagubiony słuchacz czy partner do rozmowy dla biegłego rewidenta?

Trzy najbardziej „gorące” obszary kontaktów rady nadzorczej z audytorem

- Wynagrodzenie za badanie i czas trwania badania
- Doradztwo ze strony audytora
- Zdefiniowanie sposobu realizacji zadań przez członków rady nadzorczej/komitecie audytu

Wynagrodzenie za badanie i czas trwania badania

- Trend światowy: spadek wynagrodzeń za badania i skracanie czasu badania
- „Efektywność” badania
- Zakłócanie prac przedsiębiorstwa
- Usługodawca, jak każdy inny?
- Zarząd: kierujący z tylnego siedzenia?
- Termin raportowania: światowy Wielki Wyścig?

Odpowiedzialność członków rad nadzorczych za sprawozdania finansowe

Ustawa o rachunkowości, art. 4a:

- ust. 2: „Kierownik jednostki oraz członkowie rady nadzorczej (...) odpowiadają solidarnie wobec spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem stanowiącym naruszenie obowiązku wynikającego z ust. 1”;
- ust 1: „Kierownik jednostki oraz członkowie rady nadzorczej (...) są zobowiązani do zapewnienie, aby sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności spełniały wymagania przewidziane w niniejszej ustawie.”

Doradztwo ze strony audytora

- Niezależność audytora
- Oczekiwana „wartość dodana” badania
- Problemy znajdowane w trakcie badania i konieczność doradztwa, jak je rozwiązać
- Rentowność badania a rentowność doradztwa

Sposób realizacji zadań przez członków rad nadzorczych/ komitetów audytu

- Terminarz spotkań
- Sposób uzyskiwania wiedzy o przedsiębiorstwie
- „Pracownik etatowy” czy „wizytator”?
- Rozumienie priorytetów
- Wpływ zarządu
- Odporność na konflikty

Oczekiwania audytora wobec członków rad nadzorczych/ komitetów audytu

Członek komitetu audytu:

- Partner do rozmów odnośnie obszarów ryzyka, poprawności polityki rachunkowej, interpretacji przepisów, kontroli wewnętrznej
- Zlecający, który rozumie co zleca, jak to będzie wykonane i czego może oczekiwać
- Zlecający, który widzi w pracy audytora wsparcie dla zachowania własnego bezpieczeństwa
- Zlecający, który szuka i domaga się jakości

Współczesne problemy instytucji biegłego rewidenta

- „Zielona Księga” Komisji Europejskiej z 13 października 2010 r.
- Biegły rewident jako lekarz?
- Płaci ten, kto jest oceniany
- Zawód zaufania publicznego, czy ubezpieczyciel?
- Opinia odnośnie wszystkiego i dla wszystkich?
- Urynkowienie nadzoru
- Czy biegłemu opłaca się jeszcze przeprowadzać badania?

Konkluzja

Bez wysokich kompetencji członków rad nadzorczych/ komitetów audytu i ich dużego zaangażowania w realizację zadań rola biegłego rewidenta będzie coraz bardziej marginalizowana, obniżając prestiż tego zawodu, a w konsekwencji obniżając jakość nadzoru nad sprawozdawczością finansową przedsiębiorstw.